

ČRo 6, Studio STOP, 17. 6. 2008

Jaké reformy ještě stihne vláda uskutečnit?

Petr HARTMAN, moderátor

Začíná pravidelný diskusní pořad Studio STOP, pokud možno, ničím nerušený poslech vám přeje Petr Hartman. Vládní koalice má ve sněmovně čím dál tím větší problémy prosadit vlastní návrhy zákonů. Mimo jiné to znamená, že kabinet se pomalu může rozloučit s plány na další reformy. Navíc se blíží podzimní krajské a senátní volby. V příštím roce budou politici zase prvních šest měsíců věnovat prakticky všechnu pozornost předsednictví České republiky v Evropské unii. Po jeho skončení už budou pomalu na dohled sněmovní volby v polovině roku 2010. Sečteno a podtrženo, Česká republika bude muset v tomto volebním období na další reformy s největší pravděpodobností zapomenout. Naopak hrozí, že kabinet podlehne pokušení a bude si chtít naklonit voliče zvýšením některých výdajů ze státního rozpočtu. Jak se to může odrazit na kondici českého hospodářství, odpověď nejenom na tuto otázku vám nabídne dnešní Studio STOP. Ve studiu vítám ředitele Národohospodářského ústavu a CERGE Univerzity Karlovy Lubomíra Lízala a také analytika Raiffeisenbank Aleše Michla, takže dobrý den.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR a CERGE Univerzity Karlovy v Praze

Dobrý den.

Aleš MICHL, analytik, Raiffeisenbank

Dobrý den a děkuji za pozvání.

Petr HARTMAN, moderátor

Když budeme hovořit o tom, že Česká republika může pomalu, ale jistě zapomenout na reformy, tak asi musíme začít tím, že tedy vláda v současné době jen horko těžko dává dohromady ve sněmovně většinu a ne vždy se jí daří prosadit určité zákony. V této souvislosti dá se říci, že představitelé různých firem, investorů, ekonomové, a tak dále, toto nějak sledují nebo to jde mimo ně a prakticky tu denní politiku nijak neřeší. Aleši Michle.

Aleš MICHL, analytik, Raiffeisenbank

Já jsem přesvědčen o tom, že byznys potřebuje znát dlouhodobou strategii vlády, dlouhodobou strategii země, nějakou vizi, ke které směřuje, jak se bude formovat vzdělání, jak se bude formovat věda a výzkum, a pokud tady v tom má otazníky, jakožto má, tak si myslím, že to je velice špatné pro český byznys, čili já neříkám o tom, že jestli se budeme dohadovat o daňové sazbě, tak si myslím, že to nemá celkem význam, ale to, že nemáme dlouhodobé závazná pravidla a strategii, to si myslím, že má velmi negativní efekt.

Petr HARTMAN, moderátor

Jedno pravidlo ale asi máme, a to je to, že pokud něco vláda neudělá v prvních dvou letech svého vládnutí, pak neudělá nic. Je to takový logický politický cyklus, alespoň v České republice. To znamená, že tedy jsme zhruba v polovině toho vládnutí, takže s tím ekonomika může svým způsobem dopředu počítat.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR a CERGE Univerzity Karlovy v Praze

Může, ono také záleží na tom, jak rychle a jak připravená ta vláda je hnedka na počátku. To, co bylo vidět na slovenských reformách, kdy vlastně najednou ta vláda zjistila, že má, takříkajíc, možnost tu reformu udělat a udělat ji rychle. Na rozdíl třeba od situace u nás, kde vlastně jsme ztratili více než půl roku různým debatováním teda, kdo zrovna bude vládnout.

Petr HARTMAN, moderátor

My možná také ztrácíme dost času, nemyslím tím my tady ve studiu, ale politici debatováním o tom, kdo si co připíše za zásluhy, funguje to tak jednoduše, že když někdo nastoupí k moci, prosadí i několik zákonů, pak může okamžitě tvrdit, že s pomocí těchto zákonů nebo s pomocí různých jiných opatření postavil tu ekonomiku na nohy, pomohl jí k lepší kondici a podobně. Nebo je to složitější a dá se o tom hovořit až s určitým odstupem a někdy někdo slízne smetanu za někoho jiného.

Aleš MICHL, analytik, Raiffeisenbank

Já si myslím, že tady v tom problému lze zvolit dvě cesty. Tu první cestu, já ji pracovně si nazývám Thatcherovskou cestu, buď budete, budete velmi striktní, dělat hlava reformy hlava nehlava a pak dokážete si ty reformy prodat a odůvodnit voličů, že, že ty reformy jsou dobré a budete zvoleni znovu. Anebo tu druhou cestu, já jí říkám skandinávskou nebo finskou cestu, že se prostě dohodnete a třeba i s opozicí, s podnikateli a s odbory na tom, že stanovíte ty a ty pravidla, takovou a takovou vizi toho státu, k tomu to potlačíte a budete to souvisle, plynule komunikovat s voliči. Čili jsou dvě možné tyto cesty a závisí spíše na vás, co chcete a jak jste pak dobrý.

Petr HARTMAN, moderátor

A Lubomír Lízal z hlediska toho, jak jsou načasovány ty kroky, kdy se tedy projeví a podobně, jak je to s tou politickou odpovědností nebo s tím sklizením politického úspěchu.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR a CERGE Univerzity Karlovy v Praze

Tak, bohužel ten politický cyklus je vždycky trošku jinak, než ten cyklus ekonomický a ono to bylo, ono je to vlastně vidět v tom, že v okamžiku, kdy vlastně schválíte nějaké, nějaký zákon, nějakou reformu, tak ono to zpravidla trvá rok, než vlastně je to vůbec nějakým způsobem implementováno a pak další rok, než vlastně vy začnete vidět ten efekt. Ono tady bych zmínil tu tolik debatovanou třeba zdravotní reformu, kdy vlastně ještě doposavad, nyní teprve zjišťujeme, jaké skutečné efekty to mělo, samozřejmě vidíte, že tam určitě byly některé efekty pozitivní, ale ta evoluce skutečná, tu ještě, tu ještě nemáme.

Petr HARTMAN, moderátor

Znamená to tedy, že v současné době je předčasné mluvit o tom, zda vláda se nějak zásadně zasadila o dobré zdraví české ekonomiky, nebo nikoliv?

Aleš MICHL, analytik, Raiffeisenbank

Nelze to ověřit tím, že bych si vzal data o české ekonomice, dal je do ekonomického modelu a nasimuloval si dopad fiskální politiky na nějaký dlouhodobější vývoj, k tomu bych se zatím samozřejmě neodvážil, to musím být fair play. Ale mě k tomu tématu napadlo třeba, podívat se na Slovensko, které tady bylo doopravdy zmíněno, a tam si myslím, že strana pana, pana Dzurindy po prohraných volbách, ona ta samá strana měla více hlasů než předtím, čili ona získala, i když nakonec sestavila vládu, ale není pravda to, že by reformy nutně znamenaly výrazný pokles politických preferencí, doopravdy to závisí spíše na tom, jaký vy jste, nikoliv ty reformy, ty nejsou podle mě a priori minus preference.

Petr HARTMAN, moderátor

Dokáží podle vašeho názoru politici dobře prodat to, co dělají, to znamená ty změny, které jsou nevyhnutelné v české ekonomice?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR a CERGE Univerzity Karlovy v Praze

No, řekl bych, že nikoliv, ono je to vidět vlastně i na té politické debatě, kdy ta politická debata je spíše o způsobu, nikoliv o té podstatě té reformy. A tady prostě, ať už prostě jsme viděli třeba, jak dopadla dohoda o penzích, vlastně o penzijní reformě, což je jeden z největších problémů do budoucna, řekl bych, celkem rozumná dohoda byla hozena pod stůl z čistě malicherných důvodů, čili tady je vidět to, že nejenom, že ta vláda nebo ty strany to neumí ty reformy nějakým způsobem o ty pozitivní kroky dobře prodat, ale svým způsobem dokonce si podkopávají i pozici do budoucna v okamžiku, kdy dojde ke změně a oni budou muset některou z těchto kroků udělat, tak vlastně si, takřikajíc, kopou sami sobě hrob.

Petr HARTMAN, moderátor

A dá se tedy říci, že u nás nefunguje nějaká spolupráce mezi opozicí a koalicí, když se to otočí a role se promění, tak se dost často nenavazuje na tu předchozí práci a že to je škoda, že by to šlo jinak úplně?

Aleš MICHL, analytik, Raiffeisenbank

Já to považuju prostě nedostatek komunikace a jak už uvnitř politiky, koalice, opozice, a tak dále, tak už komunikace s voliči za totální selhání prostě českých politiků, velké minus, kroutím nad tím hlavou, nevím, jaké jsou důvody prostě pro to.

Petr HARTMAN, moderátor

Právě vy ekonomové se kolikrát musíte dívat na tu debatu týkající se některých problémů asi s úsměvem, protože samozřejmě existují různé pohledy na to, jak ten problém vyřešit, ale jsou určité základní meze, ve kterých se asi každý rozumně uvažující ekonom musí pohybovat, ať už vyznává tu, či onu ekonomickou školu, nebo ekonomický směr. Dá se tedy říci, že v těch mantinelech by se politici mohli bez problémů pohybovat a dohodnout.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR a CERGE Univerzity Karlovy v Praze

Samozřejmě, ale zase musíme říci, že tento problém se netýká jenom České republiky, já bych tady uvedl takový příklad momentálně z prezidentské kampaně ze Spojených států, kdy vlastně padl nápad snížit zdanění pohonných hmot právě v důsledku rostoucí, rostoucí ceny. A okamžitě protikandidát také okamžitě prostě řekl, ano, dobrý nápad, ale všichni ekonomové si vlastně rvali vlasy, protože to je to nejhorší, co můžete udělat. V okamžiku, kdy vlastně trh signalizuje, že je něčeho nedostatek a že teda bude potřeba nějakých strukturálních změn, tak vy náhle začnete regulovat přesně v tom, abyste podpořili naopak spotřebu toho zdroje, kterého je málo, čili to je takový, ta ukázka toho, že se to neomezuje čistě na Českou republiku. Tady bych zmínil ještě jeden problém, který, který byl vidět třeba, když porovnáme jednání Polska a České republiky třeba vůči Evropské unii. V okamžiku, kdy vlastně momentálně máme na stole Lisabonskou smlouvu, což je velké téma, tak v okamžiku, kdy se o ní jednalo, tak vlastně Poláci byli schopni si uvnitř vyjasnit, které priority mají, a pak si vyjednat určitý opt-out právě z té smlouvy. Zatímco česká reprezentace toto nebyla schopna udělat. Ale nyní v okamžiku, kdy se ukazuje, že ta smlouva patrně má problémy a neprojde, tak se snaží najednou to, najednou vlastně nedržet to své slovo a přemýšlet o tom, co teda bysme mohli ještě navíc vyjednat, ale je to prostě přesně ta špatná strategie, prostě napřed se mělo ujasnit, co chceme dělat a pak teprve jít vyjednávat směrem ven.

Petr HARTMAN, moderátor

Dá se toto stáhnout také na některé reformy nebo na českou ekonomiku, že také politici si nedobře dohodli a vyjasnili, co chtějí a do něčeho se pustili?

Aleš MICHL, analytik, Raiffeisenbank

Naprostě přesně to sedí na všechny reformy, my o reformách spíše mluvíme, strašně málo je provádíme. Já neznám nějakou zásadnější reformu, kterou česká garnitura by, by provedla teď za posledních osm let. Je to prostě o prioritách. Já si myslím, že je třeba ty priority, já bych viděl třeba trh práce, vzdělávání, rozpočet, to jsou podle mě tři priority, který podle mého názoru měly být stanoveny. Podle mě, kdyby se takhle zúžil ten prostor, tak si myslím, že se dá ještě něco udělat třeba i do voleb.

Petr HARTMAN, moderátor

Ono samozřejmě se možná ještě něco bude dát udělat, ale takhle už se něco udělalo a navzdory tomu nebo i s pomocí toho jsme byli v poslední době svědky toho, že české hospodářství prožívalo úspěšné období, že ekonomika rostla, že tím pádem rostly i mzdy, zvyšovala se životní úroveň, a tak dále. Jak se na to dívá ekonom David Marek.

David MAREK, ekonom

Vlastně na konci minulého desetiletí se podařilo snížit inflaci z dvouciferných temp do nízkých hodnot v blízkosti dvou, tří procent a letošní rok je opravdu výjimkou, doufejme, zároveň se podařilo zkrotit mzdovou inflaci, stejně tak vnější /nesrozumitelné/ české ekonomiky, stabilizovat kurz české koruny a také stabilizovat institucionální prostředí, vylepšit právní řád a jistoty pro zahraniční investory, zlepšit daňové prostředí, a tak dále. To všechno vedlo k tomu, že česká ekonomika se stala příznivějším prostředím pro podnikání, pro investování a bylo to vidět i právě na přílivu přímých zahraničních investic a následně na rozmachu především průmyslu a teď sekundárně i v sektoru služeb. Důležité je, aby se ekonomika rozvíjela, mít dostatek kapitálu pro

další investice, pro rozvíjení základny ekonomiky a k tomu můžeme získat prostředky buď z vlastních úspor, anebo dovozem kapitálu v podobě přílivu přímých zahraničních investic. Samozřejmě obojí má své výhody i nevýhody. Nicméně dokud nám tyto zahraniční investice přináší více užitku, než nás stojí, což je naprosto v pořádku. Otázkou je, zda dokážeme potom generovat i dostatek vlastních úspor k tomu, abychom mohli sekundovat tomuto zdroji, případně vyvažovat jeho kolísání. Samozřejmě zahraniční kapitál hledá neustále vhodné příležitosti, roste nám konkurence ve východní Evropě, stejně tak musíme počítat s tím, že se dříve nebo později začne něco dělat také v západní Evropě, aby se zvyšovala konkurenceschopnost těchto ekonomik. A máme zde nové trhy v podobě Brazílie, Ruska, Indie, Číny, které také spolykají velký objem zahraničních investic. Myslím si, že česká ekonomika v rámci tohoto neustálého věčného boje má šanci uspět a pokračovat tím, že bude generovat oba dva typy zdrojů, jak vlastní, tak lákat i ty vnější zdroje. To je ostatně podmínkou k tomu, abychom si udrželi rychlou dynamiku zvyšování jak ekonomické úrovně, tak následně i úrovně životní.

Petr HARTMAN, moderátor

Tolik ekonom David Marek. On zde vyjmenoval některé úspěchy české ekonomiky. V této souvislosti dá se říci, nakolik se na tom podílela vláda nebo přijímání různých zákonů, a tak dále. Aleši Michle.

Aleš MICHL, analytik, Raiffeisenbank

Myslím si, že z naprosté většiny je to zásluhou českých podnikatelů, českého byznysu, zahraničních firem, který sem přinesly know-how, pak kredibility České národní banky a doopravdy stabilní měnové politiky. Čili to si myslím, že jsou ty nejzákladnější důvody pro ten růst, alespoň podle mě, čili já bych tam do toho vládu příliš moc neviděl, nevím.

Petr HARTMAN, moderátor

Dá se ale tedy z toho vyvodit, že ta ekonomika už není tak závislá na politicích, na tom, jaké zákony přijímají a že tedy by se nemuseli ekonomové a vůbec společnost příliš znepokojoovat tím, co vláda dělá a nedělá.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR a CERGE Univerzity Karlovy v Praze

Tak, ono by to bylo krásné, kdybysme se nemuseli tou vládou příliš zabývat. Vláda má možnosti, i parlament má možnosti spíše dávat, řekněme, takový ten solidní základ pro ty podnikatele, aby podniky mohly nějakým způsobem dobře fungovat. A ono se to neprojevuje okamžitě, svým způsobem to je třeba vidět na tom, když se podíváme na otázku privatizace, tak když se zamyslíme nad tím, kdy vlastně podniky skutečně přestaly být ovlivňovány státem i zprostředkovaně, tak je to v okamžiku, kdy došlo k privatizaci bank, čili až kolem roku 2000 byla zcela, takříkajíc, odstřižena ta podniková sféra od přímého i nepřímého vlivu státu. A tomu státu vlastně už zůstal pouze ten legislativní rámec, jakým způsobem může nějakým způsobem ovlivňovat fungování podniků. A opět tam byl jeden zase z kroků, který považuji za velmi dobrý, to bylo vlastně otevření se zahraničním investicím v tom okamžiku. To nebylo vidět okamžitě, že to vlastně je dobře, ale projevilo se to s odstupem několika let a právě v tom, že ta Česká republika začala být vnímána jakožto, řekněme, solidní partner, jakožto místo, kde se dá investovat a kde vlastně ta prosperita nějakým způsobem je navázána na staré země Evropské unie a přitom už tam nehrozí to riziko z východu. Ono tohle to je vidět velmi dobře na příkladu Ruska, kdy vlastně máme zemi, která má obrovské zdroje, zejména nerostné, potřebovala by i ten mezinárodní kapitál. Právě ta politická situace, která je tam mnohem víc nestabilní a mnohem víc,

takříkajíc, vzdálena jakémukoliv právnímu rámci, na který jsme v Evropě zvyklí, způsobuje to, že vlastně do toho Ruska jde kapitál, který je hlavně spekulativní a vlastně rizikový, a to právě není dobré z toho, z toho hlediska dlouhodobého.

Petr HARTMAN, moderátor

Znamená to tedy, že hlavním úkolem politiků a vlády je vytvořit určitá standardní pravidla hry a dbát na dodržování těch pravidel, příliš je neměnit, maximálně je upravovat tak, jak je to v souladu s těmi světovými trendy a podobně.

Aleš MICHL, analytik, Raiffeisenbank

Základem je mít vizi, vědět, kam směřujeme, pak mít nějakou strategii, jak k té vizi vyjít a v té strategii mi jednoznačně pomohou dlouhodobá pravidla a nastavení systému. Pokud já věřím na výdaje státního rozpočtu, tak všechny ty systémy, kam já dávám ty výdaje, by měly být nastaveny motivační formou. Na příkladu vzdělávání, my jsme nedávno viděli stávkou učitelů v České republice. Myslím si, že kdyby se do systému vzdělávání nalilo dalších třeba pět, šest miliard korun, korun, tak tomu systému to, tomu systému to vůbec nepomůže, a to proto, že by se ty peníze nedostaly tam, kam by měly, třeba na vyšší platy, nebo na lepší vybavení škol, protože ten systém je čistě nastaven k tomu, aby byl průtokový katalyzátor, aby, jo, prostě čistě ty peníze jenom spolkně. Čili dokavad tam nebudou motivační pravidla v tom systému, aby třeba ta lepší škola dostala více peněz než třeba ta horší, nebo ten lepší učitel, aby dostal více peněz než ten horší, od toho bych já tady čekal, že je tady stát.

Petr HARTMAN, moderátor

Jak se tedy daří státu nastavovat ta pravidla, protože už to zde zaznělo, ten příliv zahraničních investic byl téměř masivní a nebyly to pouze nějakí spekulanti, kteří by sem přišli a velmi rychle se ziskem v kapse odešli.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR a CERGE Univerzity Karlovy v Praze

Ono se nám podařilo vlastně vzbudit zdání té, řekněme, ekonomické stability, že svým způsobem ten hlavní ekonomický fundament totiž, tržní hospodářství, otevřená ekonomika, nezáleží na tom, zda je moci levice, či pravice, čili z tohoto hlediska vlastně ti zahraniční investoři jsou relativně bezpeční, vědí, že centrální banka má kredibilitu, že dělá, že dělá normální měnovou politiku tak, jak by se od ní očekávalo a nemíchá se vlastně do toho, do té, řekněme, ekonomiky zásadním způsobem. Čili to je to, co vlastně, z čeho my jsme, z čeho my jsme měli ten, ten pozitivní, ten pozitivní přísun.

Petr HARTMAN, moderátor

Znamená to tedy ale, že ta pravidla hry v nejbližší době nebudou nějak zásadně zmíněna a že tedy se dá i nadále počítat s určitou stabilitou a je to dobře?

Aleš MICHL, analytik, Raiffeisenbank

No, já si myslím, že je tady stále spousta otazníků, které je potřeba vyřešit proto, aby my jsme tady ten růst měli i nadále. Já to uvedu třeba zase na příkladu, jaderná energie, chceme jadernou energii, nebo nechceme jadernou energii. Spousta firem čeká prostě na toto rozhodnutí vlády, aby přizpůsobila svoji strategii. Já si myslím, že je spousta nových pracovních míst, které mohou být

vytvořeny, pokud vláda rozhodne tuto otázku. Já neříkám, jestli jsem pro, nebo proti, ale říkám, je třeba toto vyjasnit. To samé reforma penzí, dobrovolné spoření nebo povinné spoření v rámci penzijních fondů. Budeme to, půjdeme touto cestou, nebo nepůjdeme. Opět spousta firem čeká na to, až se toto vyjasní, aby přizpůsobily svoji strategii. Čili takovýchto otázek já bych našel spoustu, a to si myslím, že je třeba, na toto je třeba se jakoby zaměřit, protože to je přesně, aby my jsme ty pravidla nastavily a abychom šli tou naší strategií, pokud nějakou budeme mít. Já zatím nevím, jaká je.

Petr HARTMAN, moderátor

Souhlasí Lubomír Lízal, že také nemůže vyčíst z těch kroků politiků, jaká je strategie České republiky, jakým směrem dlouhodobě bychom měli směřovat?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR a CERGE Univerzity Karlovy v Praze

Ono je to vidět, bohužel, na tom, že v okamžiku, kdy je jedna strana u moci, tak propaguje jistou politiku, v okamžiku, kdy se dostane do opozice, tak náhle je proti tomu. Jako řekl bych, že ilustrativní případ je právě třeba vyjednání o americkém radaru, kde vlastně došlo k prohození role mezi opozicí, mezi opozicí a vládnoucí stranou a náhle se prohodily ty pozice. Čili z tohoto hlediska vlastně pro ten byznys a ta česká politika je velmi málo čitelná a on svým způsobem reaguje pouze na vzniklé situace a nesnaží se nějakým způsobem myslet strategicky dopředu, nebo myslí strategicky dopředu spíše tím způsobem, tak to dělejme na té úrovni, aby, když, když to náhodou špatně dopadne, abysme na tom nebyli příliš bití.

Petr HARTMAN, moderátor

A jak do této strategie tedy zapadají ty spory, které se zde vedly a vedou dále o reformy, týká se to reformy veřejných financí. Je to tedy tak zásadní věc, protože o ní se nejvíce hovořilo, když vznikala Topolánková vláda, tak hlavním heslem bylo "Jsme vláda proreformní, náš smysl existence je v tom, že tedy budeme prosazovat určité reformy, které by hlavně měly dát do pořádku stav veřejných financí," je to z toho, o čem jsme zde mluvili, tedy to nejzásadnější?

Aleš MICHL, analytik, Raiffeisenbank

Tak já si myslím, že z reformy veřejných financí se stalo totální daněotřesení, všechno je to změna daňových sazeb, není to o žádné reformě. Pokud se třeba podívám na nový materiál ministerstva financí, který se jmenuje fiskální výhled, a ten hledí do budoucna, jak se bude orientovat fiskální nebo vládní politika, tak tam třeba v položce fiskální úsilí, o které je možné považovat jakoby za míru reformy vůči státnímu rozpočtu, tak v položce fiskální úsilí je pro rok 2009 prostě nula. Naše politika nebude mít výraznější dopad na zlepšení salda státního rozpočtu. Čili já tím chci jenom říct, že my jsme strašně málo ambiciózní v cílech vůči státnímu rozpočtu, příliš spoléháme na vyšší příjmy, ale na to jednou můžeme doplatit, protože ekonomika prostě pořád nemusí růst, může přijít recese, pak budou velké problémy.

Petr HARTMAN, moderátor

Když to dáme do kontextu toho, o čem jsme hovořili, o tom vytváření dlouhodobých vizí, o nastavení určitých pravidel, a tak dále, tak skutečně je reforma veřejných financí to nejdůležitější?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR a CERGE Univerzity Karlovy v Praze

Reforma veřejných financí je důležitá, ale nikoliv kvůli, kvůli těm veřejným financím jaksi z hlediska té reformy jako takové, ale protože v sobě zahrnuje jeden důležitý komponent, a to je vlastně penzijní systém. A když se podíváme na tu reformu veřejných financí, tak vlastně tato část ještě nebyla vyřešena. Zase se začalo spíš od té části, která je jednodušší, a ty nejsložitější se nechávají na konec. Čili vlastně nejjednodušší je opravdu se zamyslet nad tou příjmovou stránkou a trošku nějakým způsobem si dělat daně. To ta vláda může udělat a v okamžiku, kdy ta reforma, kdy ta změna vede plus minus vlastně k daňové neutralitě, tak je to v pořádku a můžeme brát ten krok o, krok od přímého zdanění k nepřímému zdanění spotřeby jako správný. Ale není to věc, která by nějakým způsobem zásadně změnila ten a změnila ten, ten obraz do budoucna. Ono to přispívá vlastně k tomu určitému motivačnímu mechanismu, to je v pořádku, ale neadresuje to ten problém, totiž strukturu výdajů. Neadresuje to ten problém demografický, který nás čeká za pár desítek let.

Petr HARTMAN, moderátor

K důchodové reformě se určitě dostaneme, ale kdybych se měl zdržet ještě u toho, co tedy vláda prosadila před rokem zhruba, měl to být první krok reformy, měly následovat další, jak už zde zaznělo, tak asi žádné další následovat nebudou nebo to budou krůčky spíše nepatrné, malé, tak v této souvislosti bylo argumentováno tím, že jedním ze zásadních úkolů je to postupně snižovat ten deficit veřejných financí, aby se ta čísla dostala přece jenom do přijatelnější podoby, i když se tvrdí, že zase to zadlužení České republiky tak katastrofální. Přesto, kdybychom měli hodnotit po tom roce úspěšnost této reformy, tak jaká je?

Aleš MICHL, analytik, Raiffeisenbank

První fakt je, že žádná reforma veřejných financí nebyla. Druhý fakt je, deficit státního rozpočtu klesl. Doufám, že se ty dvě teze nevyklučují, ale z toho chci říct, že prostě deficit státního rozpočtu klesl, ale jenom díky tomu, že byly výborné daňové příjmy, nad očekávání dobré. Úspory nebyly v takových řádech, aby podstatně přispěly ke snížení státního rozpočtu. Pak, když se podíváme na ambicióznost, tak až do roku 2012 má vláda naplánovaný v absolutních vyjádření zhruba stejný deficit státního rozpočtu. Například do letošního roku je plně v ambicích vlády, aby ten deficit byl ve výši dvaceti miliard korun, a to maximálně naplánovaný zhruba třikrát větší deficit. Podle toho, jak se teď státní pokladna plní, tak je plně v rukách vlády mít deficit pod dvaceti miliardami korun. Čili i na tom si můžeme posléze prověřit, zdali je tendence ten deficit snižovat, nebo ne.

Petr HARTMAN, moderátor

Z toho, co řekl Aleš Michl, tak vyplývá, že spíš ta tendence tady je ten deficit nějak výrazně nesnižovat, spíš jít tou pohodlnější cestou, protože asi by bylo potřeba také škrtnout některé výdaje. A když tedy Aleš Michl tvrdí, že žádná reforma zatím nebyla, tak přesto se ekonomice daří, takže se to asi dá vydržet, že ta motivace těch politiků není nijak silná, protože negativní dopad na tu ekonomiku tady není.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR a CERGE Univerzity Karlovy v Praze

Samozřejmě, ono totiž, když se podíváme do historie a snažíme se najít země, které udělaly nějaké skutečné strukturální reformy ty zásadní, tak vlastně vidíme, že tam jsou dvě situace, kdy k těmto reformám dochází. První je zásadní ekonomická krize a druhá je vnější tlak. A

ekonomickou krizi zatím nemáme, čili toto odpadá a vnější tlak, který zde byl, ale už opadl, to bylo členství v Evropské unii. A členství v Měnové unii zatím pro nás není, řekl bych, dostatečně důležitý cíl pro to, abychom vlastně dělali nějaké ekonomické reformy. A ono je to vidět vlastně na všech těch zemích, které přistupovaly nedávno do ... a vstupovaly do Evropské, do Evropské unie, že vlastně v okamžiku, kdy ony vstoupily, tak náhle přestaly vlastně ty reformní kroky čistě proto, že ty další už nejsou tak důležité pro ně.

Petr HARTMAN, moderátor

Znamená to tedy, že politici jsou spokojeni s tím, jak se věci mají. Nebylo by tedy od nich fěrovější to přiznat, protože neustále bombardují veřejnost různými prohlášeními o reformách, o tom, že tedy situace je dramatická, že koalice se musí semknout, musí prosazovat další reformy, ale žádné reformy zde zásadní nebyly. Nebylo by tedy čestnější to přiznat a jet v určitých vyjetých kolejích, jak jedou.

Aleš MICHL, analytik, Raiffeisenbank

Nebudu asi radit politikům v tom populistickém jednání. Oni asi vědí, co přesně mají dělat. Já ty volby vyhrát nemusím, čili to je moje plus. Přesně na tomto příkladu vidíme, kdy proběhla změna vlády, která se prvopasovala na liberální, pak posléze sklouzla až k poměrně sociální vládě, alespoň podle mého názoru, nebo respektive k hodně středové vládě, tak my na tomto příkladu my vidíme, jak politici výrazně podceňují, spoléhají na rutinu a podceňují nahodilost změn, a to proto, že když se nám daří dobře, tak rutina velí k tomu udržovat ten stav, konzervovat ten stav a udělat nějaké, nějaké změny, které já si odkomunikuju jako, jako, jakoby ve stylu mé politiky, čili provést nějaké daňové změny, a tak dále. Ale výrazně se podceňují rizika vzniku krize, rizika vzniku recese, rizika toho, že naše nezaměstnanost třeba nemusí pořád takhle dál padat, že koruna nemusí pořád posilovat a že inflace může být jednou vysoká, jako to vidíme teď a pak doopravdy, třeba například u té inflace, ta se může výrazně promítnout ve zpomalení spotřeby domácností, může zpomalit HDP, čili výrazně podceňujeme tyto rizika.

Petr HARTMAN, moderátor

Dá se na tato rizika nějak rychle reagovat, to znamená, že politici si mohou dovolit to podcenění a pak když k tomu dojde, že tedy přijmou některé kroky, které tedy budou opět nezbytné. Nelze si představit, že přijmou takové kroky, které by šly až za rámec toho hašení toho požáru?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR a CERGE Univerzity Karlovy v Praze

No, jde to, ale je to dosti těžké, protože vlastně, vlastně to ekonomické řízení je vlastně situace toho kapitána velké zaoceánské lodi, kde prostě otočíte kormidlem a pak se ještě půl roku nic neděje a pak teprve začnete zatáčet. Čili z tohoto hlediska vlastně ta úloha vlastně zjišťovat ta rizika, pokud možno, implementovat změny ještě než k nějakému tomu negativnímu šoku dojde a je strašně důležitá, ale právě z hlediska toho, že vlastně politici prodávají všechno jako, jako velký boj, tak svým způsobem tato skutečná rizika, která mohou nastat, tak jsou nějakým způsobem jaksi potlačena v tom, v tom vnímání veřejnosti.

Aleš MICHL, analytik, Raiffeisenbank

Hlavně je to také potom dražší to řešení, jo. To řešení je pak výrazně dražší, když ho řešíte ad hoc, než když jste předhledící.

Petr HARTMAN, moderátor

Problém je v tom, že ty náklady nese stát, a to je takové imaginární, že lidé si to až tak příliš nepřipouštějí a není ten tlak na politiky tak silný, aby něco zásadního dělali, i když by to bylo nepopulární. Lidi asi takto neuvažují a je to přirozené.

Aleš MICHL, ekonom Raiffeisenbank

Je zajímavé se podívat opět do Ameriky, pan Lízal to tady taky zmínil tu Ameriku a volby. Je strašně málo, je strašně málo prezidentů amerických, kteří vyhráli volby, když americká ekonomika byla v recesi. Spočítali byste je na prstech jedné, jedné, jedné ruky. A bude strašně zajímavé, jestli, jestli se podaří obhájit, obhájit republikánům post nebo, nebo ne, ale to samé se může stát u nás. Pokud by u nás byla recese, tak já si myslím, že přesně daňoví poplatníci úplně ve svých peněženkách přesně poznají důsledky toho jednání politiků a pak si myslím, že to spočítají ve volbách.

Petr HARTMAN, moderátor

Tak uvidíme, zda budou počítat, nebo nebudou. Ale když mám zůstat u toho počítání, tak samozřejmě lidé počítali některé věci a týkaly se například zdravotnictví, kde byl největší rozruch, kde se zdálo, že by mohly být ty nejzásadnější změny. A jak se ukazuje, tak to je právě oblast, kde reformátor, ministr Julínek, narazil a tvrdě narazil nejenom na odpor z řad opozice, z řad veřejnosti, ale i z koaličního tábora. A v této souvislosti se zdá, že ty ústupky budou asi v té oblasti zdravotnictví největší a tam, kde tedy se chystala skutečně zásadní změna, tak k ní asi nedojde. Jak se díváte právě na tuto reformu, protože z hlediska zájmu veřejnosti je pochopitelné, že to lidi sledují pečlivě a že na to reagují dost často negativně.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR a CERGE Univerzity Karlovy v Praze

Tak já bych řekl, že dokonce, já bych tady nesouhlasil, řekl bych, že tady se dokonce podařila ta důležitá část učinit. A to přesto, že vlastně ta mediální strategie ministerstva je pro mě nepochopitelná, protože vlastně ten základní problém, který řeší všechny veřejné zdravotní systémy, je problém toho, jakým způsobem vlastně regulovat vstup do toho systému. Aby do toho systému se dostali ti, kteří tu pomoc skutečně potřebují, a kde je nezbytná solidarita těch zdravých s těmi nemocnými. To je vlastně problém, který je nejenom ekonomický, ale prostě má i sociální dimenzi, má i vlastně politickou dimenzi a má i určitou dimenzi solidarity vůbec. A tady si myslím, že ten krok, který ministerstvo zdravotnictví udělalo, je přesně ten správný, totiž že do určité míry zavedl tu regulaci na tom vstupu, ale přitom ta regulace není taková, aby měla negativní sociální dopad a v okamžiku, kdy se zjistí, že tam mohou být některé skupiny, na které to mělo zásadní dopad, tak se to samozřejmě dá nějakým způsobem upravit. Čili já jako, jakožto ekonom to považuji za velmi úspěšný reformní krok, v podstatě asi jeden z těch nejlepších, který se podařil, ale přitom ta mediální prezentace, i to vnímání je naprosto katastrofické.

Petr HARTMAN, moderátor

Názor Aleše Michla?

Aleš MICHL, analytik, Raiffeisenbank

Tak na prvním místě, naše zdravotnictví má vynikající výsledky. Já když se podívám na kojeneckou úmrtnost, na léčbu rakoviny, fantastické výsledky, myslím si, že ty výsledky jsou

možná lepší než výsledky českých ekonomů, našich doktorů myslím. Proč to říkám? Že ten systém si rozhodně zaslouží víc peněz a aby, aby ti lékaři měli kvalitní podmínky na svojí práci. Ten systém ale je ten typický přesně, o kterém jsem hovořil je to průtokový systém, vy tam nalejete peníze a ty se vám tam ztratí bez, bez vidiny výsledku. Čili k tomu potřebujete jednoznačně reformu. To, co ale teď se stalo, že vy jste měl reformu třeba o deseti pilířích, o deseti, o deseti zásadních bodech, jo, osm, deset zásadních bodů, ale vy jste vzal jenom jeden ten bod, zavedení poplatků, ten jste aplikoval a ten bod je velmi negativní, velmi negativní, je těžké ho odkomunikovat. A pokud se to nepodaří, jako že se to nepodařilo, tak ten jeden negativní vám může těch ostatních devět totálně pošpinit a totálně zatlačit. Čili to moje doporučení by spíše bylo, pokud ano, ten, ten, i ten negativní je dobrý, ale je třeba ho aplikovat také s nějakým pozitivním, aby doopravdy dokázal ho přebít a aby lidé doopravdy poznali, že ta reforma jako celek je pozitivní, nikoliv negativní. A zatím působí ta reforma jako negativní.

Petr HARTMAN, moderátor

Je to podle vašeho názoru ten nejzásadnější problém, kdyby se nyní couvlo od těch reform ve zdravotnictví z hlediska toho, co bylo rozběžnuto, protože o tom všem ostatní jsme hovořili, že de facto k žádným reformám nedošlo a že tedy ty změny, které se chystaly ve zdravotnictví, byly takové ty nejzásadnější a byla by škoda, aby nepokračovaly.

Aleš MICHL, analytik, Raiffeisenbank

Pro mě je jakoby to téma zdravotnictví, to by bylo, to bysme tady mohli sedět, udělat nový pořad, jo, takže já nemůžu tady šmahem říct, pojďme pokračovat v reformách, nebo ne. Já bych chtěl vidět reformu, která je odkomunikovaná s opozicí, s odboráři a s byznysem a které, která je posvěcena a takovou reformu já bych podpořil. Ale nemyslím si, že tato reforma zatím, zatím je takto dobře odkomunikována. Čili já bych před tím varoval, i když ve svém důsledku jde správným směrem, ale já bych zatím byl velmi opatrný před takovou reformou.

Petr HARTMAN, moderátor

A je vůbec reálné dělat takové zásadní věci tak, aby se shodli všichni. To znamená koalice, opozice, odbory, různé lobbyistické skupiny ...

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR a CERGE Univerzity Karlovy v Praze

Určitě to nejde tak dělat tak, aby se shodli, shodli všichni, taková reforma asi neexistuje nebo takové kroky moc neexistují, ale lze to dělat tak, aby vlastně bylo odkomunikováno s těmi ostatními partnery určité limity, které jsou bez problémové. Tady vlastně bych zmínil i to, že vlastně zavedení poplatků ve zdravotnictví tomu, o tom se již jednalo za vlády sociální demokracie, čili to není vlastně něco nového, ale byl to, byl to opět jedno, jedna z myšlenek, kterou vlastně tehdejší vládní strana nějakým způsobem také uvažovala. Ale v okamžiku, kdy došlo vlastně k prohození rolí, tak samozřejmě se prohodil, prohodily i role, i role toho, kdo co vykonává, kdo co kritizuje. A tady si myslím, že je přesně ten problém totiž toho, že ten politický spor se dostává mimo tu dimenzi toho, toho věcné, té věcné, toho věcného problému, který tam, který tam třeba existoval, a to znamenalo třeba nadužívání léků nebo nadužívání prvotních kontaktů s lékařem. Tohle to byl ten hlavní problém, který se potřeboval nějakým způsobem vyřešit. A pokud by se opozice s vládou dokázaly shodnout na tom, ano, prostě najdeme nějaké řešení tohoto problému, tak by to asi fungovalo jinak.

Petr HARTMAN, moderátor

Zatím to opět nefunguje jako spousta jiných věcí. Kdybychom se měli zastavit u další věci, která už dlouho nefunguje, tak by se dalo říci, že jedním z evergreenů české politiky nebo českých politiků jsou plány, jak změnit důchodový systém v České republice. Opakovaně se však zatím nedaří přejít od slov k nějakým rázným činům. Zde je názor ekonomika Martina Kupky.

Martin KUPKA, ekonom

Já si myslím, že důchodová reforma by měla být vyřešená nejlépe zítra, problémy, které vyplývají z neřešení té důchodové reformy, budou eskalovat v podobě rychle narůstajícího zadlužení toho systému s dopadem na prohlubování nerovnováhy veřejných financí, tak každý odklad sebou přináší prohlubování toho problému, protože tak, jak budou nabíhat dluhy v systému sociálního zabezpečení, tak z těch dluhů bude třeba platit úroky, ten problém se přesouvá na stále vzdálenější a vzdálenější generace. Pokud bychom tu reformu řešili pouze polovičatě, například některými parametrickými úpravami, tak už z toho titulu nám budou narůstat ve společnosti různé tenze, mladí proti důchodcům, a ten vývoj se zdaleka nebude ubírat zdravým směrem. To znamená, je třeba tu reformu začít co nejdříve, bude to něco stát, ale uvědomme si, že čím déle ji bude odsouvat v čase, tím víc to bude stát.

Petr HARTMAN, moderátor

Tolik názor ekonomika Martina Kupky, posloucháte pravidelný diskusní pořad Studio STOP, tentokrát je zaměřen na skutečnost, jak se politikům daří, nebo nedaří prosazovat určité reformy. Hosty ve studiu jsou analytik Raiffeisenbank Aleš Michl a ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd a CERGE Univerzity Karlovy Lubomír Lízal. Kdybych se měl zastavit u důchodové reformy, tak to je skutečně takový evergreen, z úst politiků opakovaně můžeme slyšet to, že reforma současného systému je nutná, že z dlouhodobého hlediska to není udržitelné, aby to tak fungovalo, jak funguje, protože lidé stárnou, bude starších lidí čím dál tím více, za chvíli by nebylo kde brát na důchody nebo ty důchody by byly dramaticky nízké, případně by to neúměrně zatěžovalo státní rozpočet a ekonomiku, a tak dále, a tak dále, zkrátka asi nikdo s výjimkou možná představitelů KSČM nepochybuje o tom, že ten systém by se měl změnit. Přesto k té dohodě zatím nedošlo. A vypadá to, že jen tak nedojde, a pokud se něco mění, tak většinou jsou to změny, které se týkají prodlužování odchodu, věku do důchodu. Není právě důchodová reforma tím klasickým příkladem toho, jak se českým politikům nedaří spolu komunikovat a jak nejsou schopni prosadit některé změny, které jsou dlouhodobější a jsou vlastně nutné a byly by prospěšné pro všechny bez ohledu na to, zda jsou levicově, či pravicově orientovaní?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR a CERGE Univerzity Karlovy v Praze

Samozřejmě ten problém je o tom, že vlastně demografie a politikové příliš nemohou ovlivnit a vlastně každý demograf i statistik si dokáže potom spočítat, jak ten systém bude vypadat za několik let a za několik desítek let. A samozřejmě ten problém je v tom, že když se zamyslíme, tak řešení, které máme, je skutečně jenom zvyšování, zvyšování věku, věku odchodu do důchodu. V podstatě prodlužovat ten aktivní věk, ale místo toho, aby se to podávalo takto negativně, tak to můžeme podat pozitivně, můžeme to podat systémem, vlastně žijeme mnohem déle, aktivní věk je mnohem delší, tak se nemůžeme divit na to, že prostě pracujeme déle, ale je to spíš ta pozitivní motivace o tom, že vlastně dožíváme se mnohem vyššího věku, toho věku se dožíváme zdravější a pak vlastně ten efekt je spíš jakoby pozitivní signál o tom, že vlastně jsme na tom mnohem lépe než ty předchozí generace.

Petr HARTMAN, moderátor

Ale takto se to přece nedá řešit jenom tím, že se neustále bude posouvat ta hranice odchodu do důchodu.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR a CERGE Univerzity Karlovy v Praze

Takto se to samozřejmě řešit nedá, ale je to věc, kterou si musíme přiznat, prostě v současné době, v současné době vlastně doba dožití po dosažení důchodového věku je násobně, dokonce bych řekl i řádově jiná, než v okamžiku, kdy tyto systémy vznikaly, v podstatě když vznikal ten starý Bismarckův systém, tak doba dožití v okamžiku, kdy jste měl přiznat důchod, čili jste se ho dožil, byla asi tři roky. A když to porovnáte vlastně s dnešní situací, tak je to vlastně úplně někde jinde. A proto ty systémy vlastně reagovaly v počátku, z počátku vlastně reagovaly zvyšováním toho pojištění či vlastně té daně a nyní vlastně už vlastně ta míra toho zdanění je natolik vysoká, že vlastně touto cestou jít nejde. A my se musíme vrátit vlastně úplně na počátek, začít přemýšlet o tom, co ten systém nám může dát, a kde už vlastně ten systém nestačí a kde musí nastoupit nějaký jiný systém.

Petr HARTMAN, moderátor

Je podle Aleše Michla tak obtížné, aby se levice s pravicí dohodly na nějakých zásadních pravidlech, jak dál v oblasti důchodové?

Aleš MICHL, analytik, Raiffeisenbank

Tak já jsem, já jsem nedávno četl Charlese Darwina a ten říkal, že nebude to ten nejsilnější, ani ten nejinteligentnější, kdo přežije, ale bude to ten, kdo se nejvíce adaptuje na změnu. Čili ta odpověď je, že k té dohodě bude muset jednou dříve, či později dojít, jinak, jinak náš systém veřejných financí zkrachuje.

Petr HARTMAN, moderátor

Ona spíš je jistota, že to bude později, než dříve, alespoň v poměrech České republiky. Dá se tedy říci z hlediska těch akutních problémů české ekonomiky, že ta důchodová reforma je jedna z těch nejdůležitějších nebo je něco ještě důležitějšího. Lze stanovit priority, protože to by asi politici měli udělat, měli by se zamyslet nad tím, co do budoucna tedy, kde nás bude nejvíc tlačit bota a snažit se předcházet těm problémům. Tak co by to mělo být?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR a CERGE Univerzity Karlovy v Praze

Tak řekl bych, že z toho dlouhodobého strategického hlediska je to ten nejdůležitější problém, který musíme vyřešit.

Aleš MICHL, analytik, Raiffeisenbank

Největší ekonomický problém v současnosti je inflace, totální inflace a přenos inflace do inflačního očekávání. To považuji za naprosto, naprosto prioritní, prioritní jakoby problém České republiky, jestli se dá říct, prioritní problém, jestli mě někdo z posluchačů neopraví. Další, další, další ty priority, trh práce, trh práce, respektive velký počet volných pracovních míst, respektive firmy doopravdy nemají adekvátní lidi, lidi pro to, aby, aby rozjeli výrobu, před deseti lety firmy

měly hodně, hodně, hodně, hodně lidí, málo kapitálu, dneska mají hodně kapitálu, ale strašně málo adekvátních lidí. Čili to nás velmi brzdí v růstu potencionálního produktu. Čili to je práce stabilní rozpočet, to si myslím, že jsou dva střednědobé problémy a pak následuje ten dlouhodobý - penze.

Petr HARTMAN, moderátor

Když tedy jsme takto seřadili ty problémy v souvislosti s tím, že zde máme problém, aby vládní koalici měla většinu, aby prosazovala zákony, že máme téměř jistotu, že nic zásadního se do voleb nestane, tak v této souvislosti, jak se ty problémy, o kterých jsme hovořili, mohou vyvíjet, jak mohou působit negativně na českou ekonomiku, hrozí nějaké nebezpečí nebo česká ekonomika přežije to, že politici se budou ještě pár měsíců nebo pár let dohadovat a pak dojde k přerozdělení sil nebo k rozdělení karet po volbách a začneme nanovo.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR a CERGE Univerzity Karlovy v Praze

Tak, řada těch problémů, které vlastně nějakým způsobem na českou ekonomiku dopadají, vlastně leží mimo českou ekonomiku, čili svým způsobem to, že politici se na nich nemohou dohodnout a nás nějakým zásadním způsobem neovlivní, to znamená, ať už tady hovoříme třeba o cenách surovin, ať už tady hovoříme o růstu cen potravin z hlediska celosvětového, to jsou vlastně věci, na které vlastně my stejně budeme jenom reagovat nějakým způsobem a není to věc, kterou by ti politici dokázali okamžitě řešit. A pokud vláda vlastně není schopná prosadit jakýkoliv další bod svého volebního programu, tak se může zaměřit na ty, na ty věci dlouhodobé. To znamená, budovat konsensus do budoucna.

Petr HARTMAN, moderátor

To znamená, sezvat nějakou komisi typu Bezděkovy a dále se bavit o například reformě důchodů, má to smysl, protože už jsem zde zmínil tu Bezděkovu komisi, kde skutečně odborníci pracovali na tom, co dostali za podklady od politiků, jak si jednotlivé strany představují důchodovou reformu, pokusili se to dát nějak dohromady, upozornit na reálnost nebo nereálnost jednotlivých plánů, sladit to nějak a navrhnout tedy určité řešení toho, jak by reforma důchodů mohla vypadat s podporou napříč politickým spektrem a jakoby se nic nestalo.

Aleš MICHL, analytik, Raiffeisenbank

Já vám teď, pane Hartmane, malinko uhnu, ale hned se k tomu vrátím. K té inflaci, podle mě, já bych čekal, že na konci letošního roku já zažiju v České republice možná vlivem cen potravin a vlivem, vlivem surovin, zažiju nejtvrďší mzdová vyjednávání mezi odboráři a zaměstnavateli. Doopravdy budou podle mě, já čekám obrovské požadavky na růst mezd, obrovské velké požadavky na růst mezd, a to bude ten vnitřní problém v České republice, republice. A bude to dáno tím, že máme špatný trh práce, že naše nezaměstnanost, naše nezaměstnanost je pod přirozenou mírou nezaměstnanosti a doopravdy já čekám velký tlak na růst mezd tady z toho, tady z toho titulu a následně pak nárůst inflace. A to si myslím, že nás může výrazně zbrzdit ...

Petr HARTMAN, moderátor

Takže vraťme se k tomu, jak jsem hovořil o tom, zda tedy lze využít ten čas do voleb k tomu, aby opozice s koalicí se na něčem dohodla, zmiňoval jsem tedy tu Bezděkovu komisi.

Aleš MICHL, analytik, Raiffeisenbank

Já si myslím, že přesně, přesně Bezděkova komise ukazuje, že asi, asi máme, máme příliš velké ambice, já když se podívám na ten můj trh práce, který já mám strašně rád, tak pro firmy by bylo důležité, aby věděly, že jsou vítány příklady typu Škoda Holding, Škoda Auto, Unicorn, kdy firma má prostě velkou vazbu na školu, a to jak, nejen na vysokou, ale na střední školu a kdy spolupracuje škola s firmami, to si myslím, že je strašně, strašně důležité. Čili pokud by vláda do voleb třeba se soustředila na tento problém, tak já bych to jenom přivítal.

Petr HARTMAN, moderátor

Dovede si představit Lubomír Lízal, že opozice s koalicí se na něčem dohodne a že něco předjednájí dlouhodobě dopředu?

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR a CERGE Univerzity Karlovy v Praze

Představit si to dokážu, koneckonců byly tady příklady, kdy se téměř dohodly, což byla ta, což byl ten okamžik té penzijní reformy, že potom ta dohoda nějakým způsobem padla, je, řekněme, nešťastné, ale de facto myslím si, že jsou příklady z toho, kdy vlastně ta možnost, ta spolupráce byla možná a svým způsobem se dá pracovat na té kultivaci toho politického prostředí z hlediska, z hlediska toho, že se vyjasní jasné oblasti, kde opozice s vládou budou postupovat, řekněme, jednotně nebo po vzájemných konzultacích a kde si to teda budou nakonec rozdávat v těch volbách. Čili otázky třeba strategické bezpečnosti, tady bych očekával, že jak vláda, tak opozice budou táhnout za jeden provaz. Z hlediska toho třeba, jakým způsobem provádět některé, některé, řekněme, třeba fiskální kroky nebo teda, prosím, tam si myslím, že je to, že je to zcela relevantní otázka do voleb, kde vlastně si mohou mít různé koncepty a ptají se voličů, který z těch konceptů je ten správný. Ale rozhodně bych toto nečekal třeba u otázek bezpečnosti státu.

Petr HARTMAN, moderátor

Když hovoříme o tom, co by se dalo ještě do voleb stihnout, tak máme téměř jistotu, že do voleb se stihnou nejrůznější návrhy, které budou znít voličům velmi dobře, ale z hlediska kondice a zdraví české ekonomiky už tak dobré nebudou. Stačí připomenout rok 2006, kdy se blížily sněmovní volby a kdy prošly návrhy týkající se například porodného, rodičovského příspěvku a dalších věcí, už nyní, i když nemáme ještě volby sněmovní, ale blíží se pouze volby krajské a část senátních, ale hlavně ty krajské, tak už se objevují nápady na to, aby jednorázově bylo vyplaceno rodinám s dětmi, pokud se nemýlím, tak dva tisíce korun, aby zde byl vyplacen mimořádný důchod tři tisíce korun, to všechno se zdůvodňuje tím, že tedy vzrostly náklady po některých reformních krocích vlády. Shodou okolností od srpna mimořádně vzrostou důchody o necelou pětistovku v průměru, což také lze považovat jako určitou motivaci směrem k těm krajským volbám. Lze čekat další takovéto kroky a jak to může negativně poznamenat ekonomiku. Aleši Michle.

Aleš MICHL, analytik, Raiffeisenbank

Tak, já bych asi, asi, pokud můžu doporučit úplně se vší ctí voličům, tak bych doporučil, aby od politiků vyžadovali rozpočtové dopady. Respektive ty kroky, já můžu naslibovat ledacos, ale v konečném důsledku se mi to nějak projeví minusově ve státním rozpočtu, a to minus znamená, že o to víc budou muset buď vzhůru daně, anebo zůstanou stabilní, díky ekonomickému růstu pak následně ty daně také vzrostou. Čili my před volbami, před /nesrozumitelné/ volbami jsme měli velké sliby o snižování daní, ale v konečném důsledku k tomu snižování daní žádnému nedošlo, a

to proto, že se snížily daně z příjmů, ale musely se zvýšit daně, daně nepřímé, hlavně, hlavně DPH. Čili díky tomu našemu rozpočtu my nemůžeme udělat ani v budoucnosti žádné radikálnější snížení daní.

Petr HARTMAN, moderátor

Jak se dívá Lubomír Lízal na některé ty populistické kroky, ke kterým před volbami dochází.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR a CERGE Univerzity Karlovy v Praze

No, ten příklad, který jste zde zmínili, je velmi ilustrativní, kdy vlastně tehdy, jak vládnoucí strana, tak opozice hlasovaly svorně o tom, o zvyšování vládních výdajů, neboť si byly vědomy toho, že ten vítěz to stejně bude muset zrušit. No, a situace dopadla tak, že vlastně vítěz nebyl, čímž řada těch zákonů, které nikdo nemyslel vážně, nakonec byly implementovány. Čili to je přesně ta ukázka toho, že vlastně ty kroky mohou mít nezamýšlený dopad i v tom vlastně strategickém pohledu těch financí do budoucna, že vlastně ty náklady se potom někde projeví a někdo to musí zaplatit.

Petr HARTMAN, moderátor

Kdybychom tedy to naše povídání měli uzavřít, jaký výhled se dá očekávat z hlediska české ekonomiky do voleb v roce 2010, bude nějak poznamenán tím, co se tedy děje na české politické scéně, nebo je to doba, kdy k ničemu nedojde zásadnímu tak, aby to bylo negativní pro českou ekonomiku.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR a CERGE Univerzity Karlovy v Praze

Já bych očekával, teďka trošku zavěštím, já bych očekával trošku snížení tempa růstu, ať už z hlediska toho, že vlastně svět na tom není dobře, dopadají na nás vyšší ceny surovin, dopadají na nás vyšší ceny potravin, stejně tak posilující česká koruna představuje, představuje na jednu stranu riziko právě z hlediska toho, že naše exportní orientovanost může vést k tomu, že některým podnikům se začne dařit velmi špatně. Na druhou stranu vlastně ten současný zájem o tu českou korunu je podpořen vlastně negativní krizí ve Spojených státech, hypoteční krizí, která vlastně se přelila z hlediska toho, že vlastně česká měna je vnímána jakožto relativně bezpečný produkt, čili vlastně je o ni větší zájem, než by, než by odpovídalo těm ekonomickým, těm ekonomickým podmínkám. A pak může přijít ten opačný krok, tudíž že ti investoři najednou si řeknou, no, ale třeba ta Česká republika na tom není tak dobře, tak najednou to stáhneme a může to mít opět další, další negativní šok.

Petr HARTMAN, moderátor

Pohled do budoucna Aleše Michla.

Aleš MICHL, analytik, Raiffeisenbank

Jsem přesvědčen o tom, že v příštím volebním období máme na, rozhodně na vyšší ekonomický růst, než budeme mít v příštích dvou letech.

Petr HARTMAN, moderátor

Takže uvidíme, jak se česká ekonomika bude vyvíjet a jak moc jí budou házet klacky pod nohy politici nebo naopak, jak moc jí budou pomáhat k tomu, aby se vyvíjela co nejlépe. Pro tuto chvíli končí pravidelný diskusní pořad Studio STOP, hosty byli ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd a CERGE Univerzity Karlovy Lubomír Lízal a analytik Raiffeisenbank Aleš Michl. Děkuji za účast, opět někdy na slyšenou.

Lubomír LÍZAL, ředitel Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR a CERGE Univerzity Karlovy v Praze

Na slyšenou.

Aleš MICHL, analytik, Raiffeisenbank

Díky, na slyšenou.